

De VPN behartigt de collectieve belangen van **allen** die een pensioen ontvangen van de Stichting Pensioenfonds Notariaat.

KRITISCH COMMENTAAR bij de voorgestelde WTP, A THE GREAT ROBBERY

Breed maatschappelijk draagvlak voor Wetsvoorstel WTP?

1. De voorgestelde WTP die thans ter behandeling voorligt in de Eerste Kamer, is gebaseerd op de overeenkomst die de Minister van SZW in juni 2019 sloot met de sociale partners, d.w.z. de werkgevers- en werknemersorganisaties. DNB, AFM, CPB, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars waren daarbij als adviserende partijen betrokken.
Dat suggereert een breed maatschappelijk draagvlak, maar is dat er wel?
2. Op 18 maart 2023 hield Pieter Omtzigt de Hub Cobbenrede in Heerlen. Daarin stelt hij dat het Klimaatakkoord een pakket van maatregelen is tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden en dat het daarbij ging om een hoogst politieke keuze zonder volksvertegenwoordiging, die juist aangesteld is om politieke keuzes te maken. Daarover zegt hij dat de uitkomst van zo'n proces heel erg afhangt van wie uitgenodigd wordt en toont dit dan aan.¹

De betrokken (economisch) eigenaren ontbraken bij het overleg.

3. Voor het pensioenakkoord geldt overeenkomstig hetzelfde. Bepalend was welke partijen wel en welke partijen niet aan het overleg deelnamen.
Het totale bij de pensioenfondsen aanwezige vermogen, 1.500 Miljard Euro, is bestemd voor de uitkering van opgebouwde pensioenrechten; ruwweg de helft daarvan is bestemd voor de uitkering van de pensioenrechten die de actieve deelnemers opbouwen en al opgebouwd hebben, en ruwweg de wederhelft voor de

---

¹ Hij adstrueerde dat als volgt: "In 2017 werd kernenergie nog niet gezien als een oplossing en biomassa – bomen verbranden – nog wel. En ook pepercure CO₂-opslag, CCS, wordt nog als oplossing gezien door de bedrijven die dat kunnen realiseren.

Door de juiste mensen aan tafel uit te nodigen, werd dat ook bereikt: geen kernenergie en wel CCS. Tientallen bedrijven zaten aan tafel, inclusief Shell, NAM en vele grote elektriciteitsbedrijven. Een fors aantal natuur- en milieuorganisaties zat ook aan tafel. In de lange deelnemerslijsten kan ik slechts twee organisaties ontdekken die primair opkomen voor mensen met een wat lager inkomen: de FNV en de Woonbond."

opgebouwde pensioenrechten van gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers.

Juist die gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers waren niet vertegenwoordigd bij het overleg dat tot het pensioenakkoord heeft geleid.

En dat terwijl de overheid, die over de belangen van alle burgers hoort te waken, er met twee petten op aanwezig was, namelijk niet alleen van onpartijdige overheid maar ook als grootste werkgever in Nederland, dus als grootste sociale partner.

Geen breed maatschappelijk draagvlak!

4. Kunnen die gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers er dan blind op vertrouwen dat de sociale partners, inclusief de overheid, hun belangen naar behoren behartig(d)en?
5. Die vraag moet ontkennend worden beantwoord. De sociale partners, de pensioenfondsen en de toezichthouders DNB en AFM hebben de belangen van de gepensioneerden, de nagelaten betrekkingen en de slapers sinds 2014 ernstig veronachtzaamd en geschaad. Daarmee hebben zij iedere aanspraak op het vertrouwen van de gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers verspeeld.

De gedempte premiereregeling (GPR).

6. In het huidige stelsel worden pensioenovereenkomsten afgesloten door de sociale partners en ter uitvoering voorgelegd aan de pensioenfondsen. Alleen wanneer die overeenkomst met een verzoek om collectieve waardeoverdracht niet/slecht uitvoerbaar is of blijkt geeft van onvoldoende evenwichtige belangenafweging, kan/moet een pensioenfonds de pensioenovereenkomst afwijzen. Afgelopen decennium is bij het sluiten van de pensioenovereenkomsten de praktijk van premiedemping wijdverbreid toegepast. Volgens art 128 lid 1 Pensioenwet dient de premie kostendekkend te zijn. Lid 2 van dat artikel staan toe dat de premie gedempt wordt; doel daarvan was en is om veelvuldige veranderingen van de premie ten gevolge van renteschommelingen te vermijden; beter ware het daarom te spreken van premiestabilisering. Het uitgangspunt van de kostendekkendheid wordt niet losgelaten, maar de gedachte (lees: hoop) was dat op lange termijn de verschuldigde premie wel kostendekkend zal zijn en de premiedekkingsgraad over een langer aantal jaren uitmiddelt naar 100%. Bij een gemiddelde premiedekkingsgraad van nog geen 60% over de laatste zeven jaren zou onder het huidige stelsel nog gedurende een zeer lange reeks van jaren de premie enorm veel hoger dan 100% moeten zijn, wil de gemiddelde premiedekkingsgraad weer op 100% uitkomen.

Ten gunste van wie zijn de voordelen van de GPR?

7. Dit betekent dat de sociale partners al die jaren sedert 2014 de actieve deelnemers in staat hebben gesteld om pensioenaanspraken ver onder de kostprijs op te bouwen.

De premiekorting werd getoucheerd door de werkgevers, voor zover zij krachtens arbeidsovereenkomst verplicht zijn een deel van de pensioenpremie van hun werknemers voor hun rekening te nemen, en voor het overige door die werknemers in de vorm van een mindere inhouding op het loon.²

8. Invoering van de WTP betekent dat het daardoor onmogelijk wordt de gemiddelde premiedekkingsgraad over een (te) lange reeks van jaren weer naar 100% te laten groeien en de genoten voordelen van de premiedemping dus onherroepelijk toevallen aan de werkgevers en de actieve deelnemers.
9. Partijen die een overeenkomst sluiten en daarmee bewust schade toebrengen aan derden, plegen een onrechtmatige daad. Duidelijk is dat door de toepassing van de gedempte premiereregeling schade is toegebracht aan de belangen van de gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers.
De sociale partners en de pensioenfondsen zullen zich tegen deze beschuldiging willen verweren met een beroep op het feit dat art. 128 lid 2 Pensioenwet premiedemping toestaat, maar dan stuiten zij door de miskennis van doel en strekking van die wetsbepaling op het leerstuk 'misbruik van bevoegdheid/recht'.³
10. De enige mogelijkheid om de schade die door toepassing van de gedempte premiereregeling aan de vermogens van de pensioenfondsen is toegebracht (en daarmee het onrecht dat aan de gepensioneerden, de nagelaten betrekkingen en de slapers is aangedaan) te herstellen is een wettelijke eis dat redressering vóór of uiterlijk bij de transitie plaatsvindt.
Natuurlijk zullen werkgevers niet staan te springen om de voordelen die zij hebben geïncasseerd, vrijwillig alsnog aan de pensioenfondsen uit te keren, maar er is duidelijk sprake geweest van ongerechtvaardigde verrijking en dat zou voor de wetgever de reden moeten zijn om in te grijpen.
Het deel dat de werknemers als ongerechtvaardigde verrijking toucheerden zou in het transitieplan kunnen worden verrekend. Natuurlijk valt er dan minder in hun individuele 'pensioenpotjes', maar daar staat dan tegenover een solidere dekking van hun pensioenaanspraken, nog daargelaten dat zij jarenlang een hoger besteedbaar inkomen hebben genoten dan gerechtvaardigd.
11. De AFM is verwickeld in een procedure met een werknemer over een wijziging van de pensioenregeling. Van het arrest van het Hof Amsterdam van augustus 2022 zijn beide partijen in cassatie gegaan.
De PG bij de HR heeft in zijn conclusie⁴ in deze zaak rechtsoverweging 3.11 van het Hof geciteerd. Daaruit blijkt dat zowel de AFM als de werknemer erkennen dat de gedempte premiereregeling nadelig is voor gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers.

---

² Bij het ABP bedroeg de gemiddelde premiedekkingsgraad over de periode 2015-2021 56,73%. Het gecumuleerde verschil tussen de kostendeekkende premies en de feitelijk ontvangen premies bedroeg 51,3 Miljard euro. Dit betekende een voordeel voor de Staat der Nederlanden van ruim 36 Miljard euro.

³ Zie art. 3:13 BW.

⁴ ECLI:NL:PHR:2022:618; naar verwachting doet de Hoge Raad uitspraak op 21 april 2023

Als de AFM zich dit al langer bewust was, dan is het onwaarschijnlijk dat DNB, de pensioenfondsbesturen en de sociale partners daar geen weet van hadden. Hoe moeten gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers dan het vertrouwen opbrengen dat hun belangen naar behoren door deze instellingen worden behartigd?

AFM: communicatie over de GPR?

12. Het wekt verbazing dat de AFM op 28 maart 2023 op de website wel bericht dat ruim een/derde van de pensioenfondsen niet voldoende duidelijk heeft gecommuniceerd met hun deelnemers (en niet met de gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers ?) over de indexerings van de pensioenen in 2022, maar zich nooit heeft uitgesproken over het ontbreken van elke communicatie over de gevolgen van premiedemping.⁵

13. Niet alleen bij de totstandkoming van het pensioenakkoord waren de gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers de belangrijkste afwezigen, ook in de aanvankelijke opzet van de WTP werden zij volledig genegeerd. Met veel moeite is voor de gepensioneerden en nagelaten betrekkingen alsnog in de voorgestelde wet een hoorrecht geschapen. Een hoorrecht dat echter weinig mogelijkheden biedt om aantasting van de rechten van de gepensioneerden en nagelaten betrekkingen te weren. De slapers staan nog steeds volstrekt volledig met lege handen⁶, terwijl zij in aantal wellicht zelfs de gepensioneerden en nagelaten betrekkingen overtreffen.

Positie gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers: voor hen en zonder hen wordt beslist en beschikt!

14. Het totale bij de pensioenfondsen aanwezige vermogen van 1500 Miljard Euro is economisch eigendom van de actieve deelnemers, de gepensioneerden, de nagelaten betrekkingen en de slapers; de pensioenfondsen zijn slechts beheerders van dat vermogen.

Na invoering van de WTP zal dat totale vermogen worden verdeeld – na aftrek van voorzieningen voor kosten – in individuele “pensioenpotjes”.

Eigendomsverdeling behoort te geschieden door de mede-eigenaren; wie geen mede-(economisch)eigenaar is, heeft geen zeggenschap over een verdeling.

In de voorgestelde WTP wordt die basisregel met voeten getreden.

15. Volgens de voorgestelde WTP dienen de sociale partners een transitieplan op te stellen. Daarop is het hoorrecht van toepassing. De sociale partners besluiten gemotiveerd of de door de hoorgerechtigde gemaakte op- en aanmerkingen tot aanpassingen leiden en leggen dan het transitieplan voor aan het pensioenfonds. Dit toetst marginaal en bij goedkeuring wordt het plan uitgevoerd en de bestaande rechten van actieve deelnemers, pensioengerechtigden, nagelaten betrekkingen en slapers “ingevoerd”.

---

⁵ Zie <https://www.afm.nl>

⁶ Zie Mr. V. Gerlach, promotieonderzoek De ex-werknemer, 22 maart 2023

Inveren is een verhullende term voor verdelen van het totale pensioenvermogen over de individuele pensioenpotjes.

Zo hebben werkgeversorganisaties zwaarwegend zeggenschap terwijl de werkgevers geen mede-eigenaren van het pensioenvermogen zijn, en hebben de mede-eigenaren van ongeveer de helft van het pensioenvermogen geen enkele zeggenschap over de verdeling.

16. Over deze materie schreef de Vereniging Pensioengerechtigden Notariaat een fundamentele notitie onder de titel “weeffout” en bood die aan de Vaste Cie van SZW van de Tweede Kamer aan. Daarop werd niet gereageerd en niets mee gedaan.⁷
17. Met enige regelmaat is door deskundigen en in de pers aandacht gegeven aan de kosten die met de gehele transitie gemoeid zullen zijn. Daarbij worden schattingen gemaakt van het aantal declarabele uren dat deskundigen, zoals actuarissen, accountants, pensioenfondsbestuurders, pensioenuitvoerders en andere (externe) adviseurs zullen nodig hebben voor een goed verloop van de transitie. De geschatte bedragen lopen uiteen, maar duidelijk is dat ruwweg de helft (zie randnummer 3) van die kosten voor rekening zullen komen van de gepensioneerden, nagelaten betrekkingen en slapers. Zij hebben niet om die transitie gevraagd en zijn niet betrokken bij de totstandkoming van het wetsvoorstel en worden gedwongen wel mee te betalen.
18. De voorzitter van de Pensioenfederatie bestond het recent in een televisieprogramma de opvatting te verkondigen dat de Eerste Kamer nu maar snel het voorliggende voorstel moest goedkeuren en niet moeilijk moest doen omdat pensioenen een zaak van de sociale partners was en niet van de politiek. Als deze opvatting gemeengoed zou worden, belooft dat niet veel goeds. Op dit punt gekomen is het goed even terug te denken aan de waarschuwing van Pieter Omtzigt (in randnummer 2) voor akkoorden met een politieke keuze zonder tussenkomst van de volksvertegenwoordiging.

Tegenstrijdige belangen.

19. Volgens de voorgestelde WTP zullen de sociale partners voortaan de pensioenovereenkomsten kunnen sluiten op basis van het door hen in alle vrijheid vast te stellen premiebeleid, de pensioendoelstelling, de (gekozen periode voor) spreiding van schokken, de inzet van de solidariteitsreserve, het projectierendement maar ook compensaties, en daarmee de pensioenaanspraken van de werknemers bepalen.⁸
Het is de zeer vraag of het wenselijk is dat de sociale partners en meer in het bijzonder de werkgeversorganisaties die bevoegdheid krijgen. Het merendeel van de pensioenpremies wordt immers door de werkgevers betaald en afgedragen. Voor hen zijn dit loonkosten. Daardoor hebben zij een levensgroot tegenstrijdig belang bij de vaststelling van de pensioendoelstellingen en de premies.

---

⁷ <https://gepensioneerdennotariaat.nl/wp-content/uploads/2023/04/WEEFFOUT-AANGESCHERPT.pdf>

⁸Zie pag.14/15 van de Memorie van Toelichting

De sociale partners hebben - zoals hiervoor betoogd - het vertrouwen verspeeld en daarmee het recht om in een volledige keuzevrijheid besluiten te nemen. Hoe lager de pensioendoelstelling, des te lager de benodigde premie en des te hoger het voordeel voor de werkgevers.

20. Bij Cao-onderhandeling voor een nieuwe Cao wordt door de sociale partners onder meer onderhandeld over loonsverhogingen. De werkgevers zullen daarbij de voor hun rekening komende pensioenpremies in het oog houden. Zij rekenen immers met de totale kosten van de factor arbeid.

Hoe hoger de verlangde loonsverhoging, des te hoger ook de door de werkgevers te dragen pensioenpremies zullen zijn. Denkbaar is dat de werknemersorganisaties belang hebben bij een compromis waarbij de verlangde loonsverhoging voor de werkgevers (gedeeltelijk) gecompenseerd wordt door een verlaging van de pensioenpremies. Alleen de procentuele loonsverhogingen worden in de pers breed uitgemeten en (geringe) procentuele verlagingen van de pensioenpremies zullen nauwelijks aandacht hebben. Een verkapte verlaging door middel van verlaging van de pensioendoelstelling is natuurlijk ook mogelijk. Hoe hoger de overeengekomen procentuele loonsverhoging, des te succesvoller de werknemersorganisaties in de ogen van de werknemers zijn.

21. Doordat er geen verwacht geschat pensioen meer zal zijn, en er dus ook geen kostprijs voor de financiering daarvan is te berekenen, valt een natuurlijke bescherming tegen te lage premieafdracht weg. Pensioenfondsen hebben geen argument meer om zich met een beroep op de kostprijs van pensioenen te verzetten tegen een te lage pensioenpremie die de sociale partners overeenkomen. Resultaat kan zijn dat de deelnemer op zijn pensioendatum moet vaststellen dat er te weinig in zijn 'pensioenpot' zit om een behoorlijk pensioen te 'kopen'.

Omdat de wetgever de 'garantie' uit het bestaande stelsel laat vervallen, is het ook de taak van de wetgever om anderszins een garantie te scheppen.

Herstel van de door de gedempte premiereregeling veroorzaakte schade zoals in randnummer 9 beschreven, vergroot de vermogens van de pensioenfondsen en daarmee de zekerheden voor de actieve deelnemers, de gepensioneerden, de nagelaten betrekkingen en de slapers.

22. De noodzakelijke balans is kwetsbaar. De pensioenfondsen bij de handhaving daarvan een taak bij de totstandkoming van de pensioenovereenkomst tussen de sociale partners geven, is geen oplossing. Daarmee zouden de pensioenfondsen aan de Cao-onderhandelingstafel een plaats moeten hebben en welke bevoegdheden hebben die dan?

Verplicht minimum van 20% voor de pensioenpremie.

23. De fiscale maximering van de in aanmerking te nemen pensioenpremie zal ongetwijfeld tot effect hebben dat die premie nimmer 30% van de in aanmerking te nemen loonsom overschrijdt. (beoogd art 18a Wet op de loonbelasting 1964).

24. Evenzogoed als in dit voorgestelde artikel de in aanmerking te nemen pensioenpremie wordt gemaximeerd op 30%, zou in de wet als garantie voor de deelnemers een ondergrens voor de jaarlijks af te dragen pensioenpremies, in procenten uitgedrukt, moeten worden opgenomen.
25. In onze samenleving bestaat een vuistregel die zegt dat iedereen vier dagen per week werkt voor zijn besteedbaar inkomen en één dag per week voor zijn pensioen. Grofweg betekent dat 20% van het totale loon wordt besteed aan pensioenpremies. Dit percentage zou richtlijn kunnen zijn voor de ondergrens.
26. Een dergelijke ondergrens zou voor de Eerste Kamer conditio sine qua non moeten zijn voor de aanvaardbaarheid van het wetsvoorstel, naast het tegemoet komen op enkele andere punten als hierboven weergegeven.

Nijmegen, 17 april 2023.